

LUPETA

!Apare in fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 73—21. —

Proprietar: Dr. TEODOR MIHALI.
Director: Dr. ALEXANDRU VAIDA-VOEVOD.
Editor: Dr. AUREL VLAD.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., Rottenbiller-u. nr. 5/b I.
Insertiuni după învoială.
Scrisori nefrancate se retuză.

Andrássy răspunde.

După un an și mai bine, ministrul de interne, contele Andrássy Gyula a crezut, că e vremea să răspundă la o interpelație, la care ar fi avut datoria să răspundă în termen de treizeci de zile.

El deputat Dr. Alexandru Vaida îi adresase această interpelație în chestiunea abuzurilor și brutalităților săvârșite la alegerile dela Cehul-Silvaniei, Șomcuta-Mare și Crașău împotriva alegătorilor români...

Firește, nu „s'a constatat și nu s'a adevărit nici un caz de abuz“...

El ministrul de interne a mai spus însă și altele. Cităm textual:

„Nimeni în Camera aceasta nu stă mai departe de programul dvoastră decât mine; nimeni nu e dușman așa declarat al politicii naționalităților cași mine. Eu sunt pe deplin convins că politica naționalităților e o politică primejdioasă pentru obște; e primejdioasă pentru statul ungar, stând în contrast cu constituția ei milenară: e primejdioasă pentru popoarele pe cari, de dragul unor visuri și aventuri politice, îi aduce în conflicte grave. Ei își fixează țante cari numai cu forța, numai prin sânge, numai prin revoluții li-ar putea ajunge; iar dacă ar reuși să-și realizeze vre-un punct din programul lor, numai prin forță și sânge le-ar putea apăra, pentrucă o politică contrară firii, contrară voinței națiunii maghiare și-a factorilor mai putelnici de-aici, — nu se poate menține. Dvoastră siliți poporul să intre într-o astfel de luptă primejdioasă, cu toate că dacă i-ați da pace, s'ar putea desvolta liber fără să-și primejduiască ființa sa națională. Repet, deși sunt cel mai mare adversar al politicii acesteia, totuși nu pot permite ca funcționarii publici să lupte cu mijloace ilegale împotriva vreunui partid, fie la alegeri, fie în afară de alegeri...“

Și domnul ministru de interne a ordonat cea mai severă anchetă, care — pe semne — a durat un an întreg. Ancheta aceasta obiectivă a constatat că nu s'a săvârșit nici un abuz, sau mai bine: a constatat că organele publice și jandarmii s'au purtat și la Ceh, și la Șomcuta, și la Crașău cât se poate de corect, cinstit, imparțial, uman...

Și el ministrul de interne se pune apoi și acuză! Că noi ațâțăm poporul, noi îl mănăim în conflicte grave, noi, „agitatorii“ am formulat un program care nu se poate realiza decât prin vărsare de sânge, prin revoluție...

El ministrul de culte s'au n'a citit programul nostru, sau nu l-a înțeles. Două ipoteze deopotrivă de verosimile. Dacă n'a citit sau n'a înțeles el ministrul programul nostru, putea să ceară informații dela colegii săi, dela secretarul său, cari toți i-ar fi putut spune că programul național-român nu cere decât respectarea și executarea legilor votate de parlament și sancționate de Majestatea Sa.

Și un ministru ungar are țăria sufletească să se compromită în fața lumii înțelegătoare pe sine însuși, să compromită Ungaria — cât mai e cu putință — afirmând, că respectul legilor noi nu-l vom putea dobândi, decât prin vărsare de sânge, prin revoluție!

Iar majoritatea parlamentului a aplaudat la aceste fraze nesocotite ale dlui ministru de interne, cum a aplaudat, pe vremuri, la tiradele naționale ale unui Nessi Pál și Udvary Ferencz...

Discursul dlui ministru fost la nivelul parlamentului...

Durere, durere... Aflăm cu mirare că arhieriei bisericei neunite s'au mulțumit cu o simplă adresă în scris trimisă Regelui ca protest împotriva proiectului lui Apponyi.

Pe dric... Marele guvern național trage de moarte. Într'un timp scurt de 15 luni a reușit să se compromită cum nu s'a mai compromis guvern nici chiar în republicile din America-de-sud.

Soarta guvernului coaliției e pecetluită: trebuie să facă loc altor oameni, ori introduce sufragiul universal ori nu. Dacă nu-l introduce, va pleca gonit de opinia publică scârbită de politica lui de fâgăduinți mincinoase, dacă îl va introduce, va pleca gonit de alegătorii de cari atâta amar de vreme și-a bătut joc.

Guvernul coaliției e pe dric. „Pester Lloyd“, această veșnică spaimă a guvernului, îi cântă acum prohodul... Un prohod înfiorător.

Atragem atenția cititorilor noștri asupra acestui articol ce-l publicăm la alt loc al ziarului nostru sub titlul „Sufragiul universal“.

Victoria dela Fiume. Din prilejul alegerilor comunale din Fiume, unde autonomiștii italieni au izbândit pe linia întreagă,

ziarul „La voce del Popolo“, zice între altele:

„Sus inimile, cetățeni din Fiume! Victoria de ieri a fost victoria virtuții împotriva intrigei, victoria lealității, împotriva șarlatanismului, a curagiului civil împotriva presiunii și a terorismului.

Victoria de ieri ne învață, că virtutea civilă a unui popor conștient de libertățile și drepturile sale, niciodată nu se poate înăbuși, chiar dacă imoralitatea și brutalitatea adversarilor au sprijinul guvernului cu presiunile ei, chiar dacă au sprijinul forței materiale a banului și a forței imorale a calumniilor...“

Presiuni, mituiri, calumnii... Pretutindeni sunt aceiași — stăpânitorii noștri onorabili!

Măsuri nouă. Ministrul Apponyi se ocupă de chestiunea școlilor de adulți și de înființarea unor instituții culturale în toate orașele țării unde să-și poată complecta toți cetățenii cunoștințele câștigate în școală.

Viena se opune... Garanțiile constituționale întârzie mereu... Majestatea Sa nu vrea să-și dea sancțiunea prealabilă, fiindcă nu aceasta e chemarea cabinetului... Sufragiul universal înainte de toate, celelalte apoi — dacă va vrea noua Cameră.

„Magyarország“, firește, nu mai știe de necaz și amenință Viena...

„Să-și dea seama cei din Viena — dacă nu și-au dat deja până acum — că nu mai au de-a face cu o majoritate sămbriașă Austriei, ci trebuie să respecte parlamentul independent al unei națiuni independente“.

Cuvintele aceste par că le-am mai auzit și dela alții... Eötvös Bálint... Nessi Pál... Udvary Ferencz...

Criza croată. În cursul zilei de Sâmbătă au sosit la Budapesta aproape toți deputații croați delegați pentru Camera ungară. Tratatul ce s'au urmat cu guvernul ungar n'au dus, însă, la nici un rezultat și nici nu e nădejde ca gravul conflict provocat de șovinismul maghiar să se aplaneze. Deputații croați — cum declară în comunicatul lor oficial — nu pot să cedeze pentrucă opinia publică croată, întreg poporul croat îl silește să stăruie în atitudinea de până acum. „Poporul croat a înțeles rezoluția dela Fiume; el nu dorește dușmănia cu Ungaria, dar nici drepturile sale nu și le lasă“.

Deputații croați sunt foarte porniți împotriva ministrului croat Iosipovich pentru atitudinea sa șovălnică și nesinceră în chestiunea conflictului.

În cercurile politice se pretinde că ministrul croat va fi nevoit să-și dea demisia...

În jurul lui „Szabadság.“ Deputatul independent Visontai Soma a anunțat Sâmbătă dimineața o interpelație în chestiunea încurcată a ziarului „Szabadság,“ căruia i s'a detras debitul poștal din partea lui Andrassy — zice Kossuth; din partea lui Kossuth — zice Andrassy.

Pe când să și-o desvolte însă, dl Visontai nu mai era nicăiri. Un ministru l-a silit să și-o revoce... Acest ministru, se zice, că n'a fost Andrassy...

Din Austria. Deputații clericali din Austria de sus vor fuziona cu partidul creștin-social de sub șefia dlui C. Lueger care astfel va ajunge cel mai puternic partid al Reichsrathului, dispunând de un număr de peste o sută de mandate.

Partidul creștin-social cere ca președinte al Reichsrathului să fie ales un membru al acestui partid și vor propune pe deputatul Dr. Ebenhoch. Posturile celor doi vicepreședinți li se lasă Cehilor și Polonilor. Pentru a împăca și partidele germane liberale se face propagandă pentru creierea unui al treilea post de vicepreședinte.

Ce e de făcut cu școala?

II.

(f.) De când ne-am pomenit în școală, am știut că aceasta-i a noastră. A noastră pentru că o susținem noi, învățăm noi în ea, învățătorii erau de legea noastră, și învățăm în limba noastră cinstea și omenia. Școala noastră nu era nici odată lăcaș al ticăloșiei, al tradării, ci al fricei de Dumnezeu, al dragostei de neam, de țară, de dreptate și de înaintare. A fost cetatea noastră cea tare prin care am ajuns dela o stare de popor incult, la o stare multămitoare care a impus și străinilor.

Acum această cetate vreau să ni-o ia dușmanii. Ne-am apărat în marginile legii, dar în zadar. Acum ne aflăm în fața unui moment hotărâtor: să ne uităm, impasibili, cum ne iau comorile noastre, sau să ne punem pe punctul de vedere *just*: *necessitas frangit legem*?

Să declarăm *grevă*! Învățătorii noștri să nu-și mai puie piciorul în școală decât în condițiile de până acum, părinții să nu-și mai trimită copiii la școală decât dacă li-se

vor recunoaște drepturile limbei avute înainte. Și această stare să fie până va veni guvenul și va zice: să se observe statul quo ante. Bisericele să-l plătească pe învățător așa cum s'a hotărât în ancheta dela Sibiu, și învățătorul să meargă pe la casele oamenilor, unde să suplinească cât de cât pierderea pe care o aduce cu sine îndrejurarea că școala e închisă. Iar când vor veni, dacă vor veni, organele guvernului, cu pene fâlfâitoare pe chipie, și-l vor duce pe învățător cu sila la școală, învățătorul să-și dea dimisia și biserica să continue a-i da — sub titlul de „ajutor“ — salariul de până aci. Iar când n'am mai avea învățători în urma demisiei tuturor, să nu lăsăm ca în școlile noastre să trimită alții dascăli străini. Și când jandarmii îl vor călăuzi totuș pe învățătorul străin între baionete la catedră, acesta să n'aibă cui vorbi. Părinții să continue a-i ținea pe copii acasă și a nu-i trimite cu nici-un preț la școala usurpată de cei fără de lege. Să meargă cu toții la biserică, unde să găsească mângâiere și întărire sufletească — dar la școală nu.

Vor urma pedepse pentru necercetarea școlii: primpretorii se vor preface în niște adevărați dictatori de pedepse din ce în ce mai aspre, iar părinții vor plăti cari vor putea, cari nu, vor merge în pușcărie pe câteva zile sau pe câteva săptămâni. Vor lăsa ogoarele nearate și holdele nesecerate și se vor duce să-și facă pedeapsa pentru că nu voiesc să se lapede de limba pe care li-a dat-o Dumnezeu și pentru că nu voiesc să pregătească scoaterea limbei și dela altarele bisericilor. Va urma sărăcie, și canele vor fi fără de număr, vor fi maltratați copii și se va deschide, din grația guvernului, o adevărată campanie irodiană pentru a răpune pe copiii cari vor asculta de părinții lor și nu de cei cu pene de cocoș pe cap. După o oare-care vreme s'ar liniști lucrurile sau s'ar naște o revoluție cu sânge și foc, care va hotărâ. Ar ajunge ca copiii să meargă la școală, căci părinții numai pot plăti pedepsele fără sfârșit, într'o formă sau alta. Dascălul ar vorbi unguște copiilor.

În momentul acela apoi să începem

a doua parte a grevei — să nu lăsăm pe copii să dea răspunsuri. Să-i învățăm de acasă ca să nu-și deschidă gura când li vor întreba și să nu-i lăsăm să învețe acasă ce le poruncește învățătorul în școală. Să înceapă atunci învățătorii să-i bată pe copii, să-i maltrateze, să-i închidă, să-i fie fără de mâncare, să-i pună în genunchi pe boabe de nisip, să le puie scăluș în gură, să-i batjocorească cum le va plăcea, — copiii să rămâie în ascultarea poruncilor pe cari le au de acasă, dela părinți. Această cruciadă a copiilor n'ar putea dura multă vreme: crudelitatea n'ar putea merge până acolo încât împănații să-i omoare pe copii, să-i împuște ca pe niște vrăbii, sau să-i supuie unor torturi diabolice, cari i-ar răpune. S'ar convinge păriații patriei, că nu se poate despoia milicanele de drepturile lor sfinte decât numai prin vărsarea de sânge mult. Dacă n'ar voi să capituleze, ar trebui să scoată tunurile și să le puie în activitate. S'ar decide apoi în forma aceasta ce va urma.

Și atunci ne vom supune. Ori vom fi învins, ori vom fi fost învinși — nu mai importă: chestiunea e că ni-am făcut datoria ca niște oameni și ca un popor conștient.

Vor rămânea pentru întreg viitorul nostru național neștearsă amintirea scenelor din ultima fază a luptelor pentru limbă și pentru școală. Istoria acestor lupte, care s'ar scrie pentru urmași, ar însemna cu cuvinte de slavă pe eroii cari se vor afirma în luptă și al căror spirit ar influența toate generațiile viitoare. Ni s'ar înmulți figurile de mucenici și de eroi, Walhala neamului nostru ar pune alături de un Horia și un Iancu o nouă pleiadă de eroi cu inima de leu. Ni s'ar înmulți tradițiile naționale, am tresărit la amintirea oricărui nume și oricărei întâmplări care se leagă de luptele date la începutul veacului al XX-lea pentru dreptate, — și ar via în sufletele noastre mai puternic conștiința națională oțelită de apărarea usturătoare și de amintirile înălțătoare. — Și odată — odată, tot va birui dreptatea. Poate târziu de tot, dar tot ar veni odată această răsplată a suferințelor no-

FOIȚA ZIARULUI „LUPTA“

Un turneu de teatru.

Din aducere aminte.

XI.

... Sfârșit —

Pe drum, spre Blaj, am nimerit un vaгон, în care nu ardea lampa; era stricată, pe semne. Aproape toată noaptea ne-am dus pe lumină de lună. Era o noapte caldă și senină. Ne spuneam fiecare impresiile de la Lipova, retrăindu-ne amintiri frumoase.

A doua zi am ieșit în piața Blajului. Era animată, era lume multă, băeți mai cu seamă, era începutul anului școlastic. Mă întâlnesc cu oameni cunoscuți, toți îmi vorbesc prietenește și cu inima deschisă.

În fața mea era catedrala, veche și serioasă, pe care o cunoșteam de prin slovele cărților. Am văzut și piatra, de pe care, inspirat de D-zeu, a vorbit odată arhanghelul în haine albe într'o dimineață de-apururi neuitată pentru neamul românesc.

Incolo toate cu înfățișarea lor modestă și cumpănită. Eu m'am închinat cu sufletul în fața acelor așezăminte, răspânditoare de lumină.

Reprezentăția noastră modestă a produs o impresie nouă în sufletul publicului, o impresie frumoasă. Am simțit-o după aplauzele, cu cari ne-a răsplătit atunci și după dragostea, ce ne-a arătat-o mai pe urmă.

Intr'o după amiază s'au adunat toți elevii în sala de gimnastică. Au declamat vre-o doi dintre dâșii frumoși și inteligenți, iar eu la urmă am recitat Satira III de Eminescu, poezia mea favorită.

După vre-o două zile ne-am despărțit cu dorul de-a ne revedea cât mai curând și am pornit la Hațeg. Valea Hațegului! Ce romantică poezie! Am admirat-o în excursiile ce le făceam zâmbic pe jos și cu trăsura, iar noaptea steteam ceasuri întregi pe coridorul hotelului și mă lăsam îmbătat de toată tăcerea aceea imensă care se întindea peste culmile împodobite de razele lunii.

Cât am stat aici mi s'a părut o vecinică sărbătoare. Un grup de tineri senini și

foarte manierați ne țineau societate cât le ierta munca lor de toate zilele. Era o veselie nesfârșită, o veselie sentimentală.

Pentru reușita reprezentației, toată lumea și-a dat osteneala.

Intr'o zi, înainte de a merge în cafe-neaua hotelului cu mai mulți prieteni. Într'un Român și unul dintre noi îl întrebă:

— „Ți-a plăcut la teatru, bade?”

— Mi-a plăcut—răspunse el cu vocea pe jumătate— da nevastă-mea... s'a spăriat de d-șoara aia, că gândea c'acu moare.

— Da d-ta nu te-ai speriat?

— Hei, Măria ta, apoi am mai văzut eu d'astea!”

Și după puțin continuă:

— ...Dar, era altfel... Avea și cai... era mai frumos... și erau doi înși cari săreau printr'un cerc... ia așa... unu de ici și unu de colo... și nu se loveau. Am mai văzut eu... știți când venise comedia aia mare pe șesul Devii.

— Și d-ta cât ai plătit, bade?

stre purtate cu atâta demnitate. Istoria ne va pomeni ca pe un popor de model și nu vom pieri nici odată din amintirea ei pentru faptele noastre mari și pentru vitejia noastră fără păreche.

Altcum, va veni Apponyi cel de azi, și după el Apponyi cel de mâine care poate fi și mai încarnat, ba poate fi în acest „Iudenland“ chiar un Evreu decăzut—și va orându-i zi după zi: cutare școală nu corespunde, căci nu face ca copiii să-și știe exprima cnegetările în limba ungurească; să se închidă școala asta, și asta, și asta — până la cea din urmă.

Și așa zi după zi, aproape pe nevăgăte de seamă, am rămânea fără școală. Ne-am obicinui să vedem chiar cu o oarecare indiferență cum ni-se duc rând pe rând școlile. Mai târziu apoi va veni și va zice cineva, între aplauzele patrioților: n'am făcut nimic cu statificarea școlilor, căci biserica continuă a agita și a răspândi dragostea pentru limba „străină“. Trebuie să se introducă și în biserică limba statului, și să se pedepsească cei cari vor îndrăzni a se ruga altui decât Hadur-ului unguresc. Și se va vota și această lege nouă care ar porunci o minune ca asta. Bineînțeles—dacă sistemul politic hâd de astăzi ar fi vecinic, și țara asta menită la o peire cât mai grabnică.

O grevă școlară ar folosi. Dar o putem face?

ROMANIA.

Discursul dlui D. Sturdza

(Urmare).

Al doilea punct care se care pentru stabilitate, este să avem școli bune. Să nu-și mai bată un ministru al instrucțiunii publice joc de școli și de copiii noștri. (Îndelungate aplauze.)

Munca omenească în toată lumea a crescut peste măsură și se cer bărbați copti la minte și bine instruiți pentru ca să poată ei munci cu spor și susține concurența țării lor cu celelalte țări. Școlile bune sunt fundamentul progresului omenirii.

Capacitatea și puterea de muncă a cetățenilor dau unei țări puțința de a înainta și

a susține concurența cu alte țări. De aceea trebuie o învățătură solidă să se dea copiilor de mici, până ce devin bărbați și femei în toată firea. Pentru ca această cerere să fie îndeplinită, ne trebuie miniștri ai instrucțiunii capabili, învățați și conștiincioși. Aci iarăși trebuie stabilitate, ca nu un incapabil să dărâme într'un an munca a zece ani, cum s'a întâmplat în ultimul minister conservator. (Aplauze prelungite și îndelung repetate.)

Ultimul ministru conservator a adus o adevărată confuziune și anarhie în școală. (Aplauze prelungite.)

Dovadă despre această este faptul că în cele din urma s'a izbit, sau mai bine a încercat să se izbească și în universitate, dar atunci s'a ridicat întreaga opiniune publică și guvernul a trebuit să retragă proiectul de lege. (Aplauze furtunoase și repetate.)

Acel proiect de lege prevedea, d-lor, că, în loc să se dea o dezvoltare acelor științe cari pun țerile în condițiuni să susție concurența unele cu altele, prevedea înmulțirea advocaților din România. (Aplauze prelungite. Mare ilaritate.)

Să mă explic: sunt de nevoie advocații. Dar ca să faci atât de mulți, încât ei să nu poată exista decât iscodind certuri între oameni, aceasta nu e lucru sănătos. Să înmulțim clasa muncitorilor producători, iar nu clasa muncitorilor cari trăiesc din munca altora. Această normă trebuie iarăși adusă la principiul stabilității. (Aplauze furtunoase.)

În alte state, d-lor, existau, înainte de jumătate de secol, numai universități clasice cu facultățile de teologie, de filosofie, de științe, de medicină, de drept. Științele practice erau toate strânse într'o singură facultate. Științele au luat un zbor mare și s'au înființat, în timpurile din urmă, universități tehnice, pentru mecanică și inginerie, pentru agricultură și comerț, ba și universități militare. Aceste universități s'au impus prin dezvoltarea economică a omenirii. (Aplauze prelungite.)

Care e rezultatul acestei mari schimbări? Facultățile de teologie, filozofie și drept s'au dezvoltat cu progres științific, însă ca număr de profesori și de studenți, ele au rămas în urmă. Științele și-au înzecat cercul de activitate. Facultatea de drept este menită să formeze mai ales corpul magistraților și al advocaților. Dar, dacă ele crează advocați cerșetori, aceasta este un non-senz, pentru că prin certuri nu se produce bogăția, ci se

împuținează. (Aplauze prelungite și îndelung repetate.)

Nu certurile împing națiunile pe calea progresului și civilizațiunii. (Aplauze furtunoase.)

Revin asupra acestui punct, pentru că cred că pe copiii noștri să-i împingem spre științele practice, către științele producătoare de avuție (Aplauze călduroase și entuziaste, mult prelungite), iar nu către științele consumatoare de bogăție. Și în această tendință trebuie stabilite. (Prelungite aplauze.)

(Va urma).

Sedința Sf. Sinod.

Sfintul Sinod a ținut Miercurea trecută o nouă sedință sub președinția Metropolitului Primat Iosif Gheorghianul.

Venerabila adunare s'a ocupat în aceasta sedință de distribuirea diplomei comemorative, care după cum se știe, a fost imprimată în anul trecut în Joia mare, pentru a perpetua amintirea benedictiunii sfintului mir. Această serbare religioasă a avut loc numai pentru a *treia oară* în România.

O altă diplomă comemorativă a fost dressată de sfintul Sinod cu ocazia recepțiunii membrilor venerabilei reuniuni de cătră M. Sa Regele din incidentul jubileului de 40 de ani de domnie.

S'a decis că aceste două diplome să fie distribuite în modul următor: Câte un exemplar din fiecare M. S. Regelui, arhivelor statului, Academiei Române, Fundațiunii universitare Carol I.; 12 din fiecare Sf. Mitropolii, 8 episcopilor și 2 locuitorilor episcopali.

Sfintul Sinod a luat în urmă la cunoștință o scrisoare a arhiepiscopului și patriarhului din Constantinopole prin care acesta arată Mitropolitului primat, că doi preoți din Constanța au celebrat cununia unui român la Constantinopole fără a fi cerut autorizația prea sfinției sale Patriarhului.

Premiile Academiei Române.

În sesiunea generală a anului 1908 Academia Română va decerne următoarele premii:

Premiul Năsturel de 4000 lei unei lucrări de orice natură scrisă în limba română. Terminul de înaintare 31 Octomvrie 1907.

Românul stă puțin pe gânduri și cu un zâmbet pe sub mustață zice:

— „Drept să vă spui... eu n'am fost, că era scump al dracului, da mi-a spus unu care a fost înăuntru. Eu i-am văzut cum lucrău la... aia; băteau vre-o 20 de inși într'un țaruș și unu nu scotea o vorbă, par'că erau muți...“

Iși mai suci mustața și-apoi continuă:

— „Ce cai avea Doamne!... Hei, era mai frumos ca la ăștia.

— Apoi și ăștia au avut cai bade, dar acuma că intră în iarnă, i-au vândut pentru datorii...“

— Așa... așa... c'or fi năcăjiți și ei, vai de capul lor! — încheiă românul și plecă pe-aci încolo.

Nu știu câtă vreme nu ne-am putut opri din râs. Ceva mai drăguț decât asta nu mi-a fost dat să mai aud.

În urma unei telegrame dela Brașov plecăm grăbiți dela Hațegul cel frumos. Tre-

buia să pregătim reprezentația ce avea sa se deala Brașov cu ocazia adunării generale a Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român. Avea să se dea actual al V din Ovidiu de Alexandri, punct ales de dl profesor Andrei Bârseanu și „Sluga la 2 stăpâni“, comedie în 2 acte de Goldoni.

La Brașov era o zăpăceală imensă. Toată lumea avea de lucru, pregătiri peste pregătiri. Se desechilibrase toată liniștea traiului brașovenesc.

Cum ajungem, începem repetițiile. Jucau și diletanți. Repetițiile se fac pe fugă și nici odată, nici chiar la proba generală n'au fost cu toții. M'am lăsat în grija lui D-zeu și-a musei mele protectoare.

După fragmentul de repetiție generală, toată după ameaza mi-am petrecut-o într'o cabină fără nici-un scaun sau canapea, trântit bolnav pe un maldăr de costume romane, cari miroseau a naftalină și a mucezeală.

Seara când am intrat în scenă, eram a-

mejit, se învărtea sala cu mine. Nu vedeam, n'auziam nimic. Toată grija mi-era să nu cad de pe picioare.

Încetul cu încetul, mă întremez, îmi reviu și intru în personagiul lui Ovidiu. Când am isprăvit spectacolul eram sănătos teafăr; teatrul a fost pentru mine totdeauna un puternic medicament.

Însfârșit... turneul era isprăvit, cel d'întăi turneu.

Ce-a mai fost pe urmă, cât timp mi-a trebuit să-mi vii în fire după aproape 3 luni de osteneală, e o chestie pur personală și pentru public puțin interesantă.

Ar mai trebui amintite câteva chestiuni generale despre public, despre artiști, despre gustul și puterea noastră de apreciere în materie de teatru, despre bucuriile și greutățile unui astfel de voiaj în împrejurările noastre și despre -ltele multe. Dar... cu altă ocazie.

Z. Bârsean.

Premiul de stat Lazar 5000 lei unei lucrări științifice înaintate până la 31 Octombrie 1907.

Premiul Adamachi 5000 lei divizibil pentru o lucrare din domeniul științelor exacte, (31 Octombrie 1907)..

Premiul Alexandru Ion Cuza 10.000 lei plus interesele dela 1891 celei mai bune lucrări despre Istoria Românilor dela Aurelian până la fondarea Principatelor. (1 Septembrie 1907).

Premiul de stat Eliade Rădulescu 5000 lei unei lucrări de istorie tratând despre domniile române sub regulamentul organic până la 1848 (1 Septembrie 1907).

Premial Adamachi de 5000 lei pentru Istoria lui Mihai Vodă Viteazul (1 Septembrie 1907).

Premiul Ion Kalinderu 1000 lei pentru monografia economică statistică și socială a unei comune rurale din România (1 Septembrie 1907).

Congresul medical.

Sâmbăta trecută s'a deschis la București congresul al XI al medicilor din țară în prezența a numeroși membri.

Deschiderea a făcut-o renumitul bacteriolog dr. Babeș.

A vorbit d-rul Gheorghian făcând o dare de seamă asupra lucrărilor comitetului central al asociațiunii generale a medicilor pe anul 1906/907.

Di dr. Drugescu a dat citire raportului asupra gestiunii financiare pe anul 1906/907 care se prezintă în mod îndestulitor.

Intrându-se în discuția chestiunilor ce urmează a se dezbate, s'a dat cuvântul d-rului Sion, care a vorbit despre infirmeria rurală și foloasele ce această instituțiune le aduce populațiunii dela țară.

Doctorul Cugler a arătat și el marea importanță a infirmeriilor accentuând în același timp necesitatea de a se înmulți numărul medicilor de plasă și a se micșora cercurile pentru că medicii să-și poată îndeplini mai bine obligațiunile lor.

Doctorul Proca a vorbit împotriva infirmeriilor, cari au avut o acțiune asupra mortalității. Documentează cu date statistice, că în 1904 când s'au înființat infirmeriile, numărul morților a fost mai mare decât în 1905 când au fost desființate, de oare-ce condițiile în cari funcționează aceste infirmerii sunt cât se poate de rele și inconvenientabile. Pentru înființarea unor infirmerii model necesită capital prea mare așa, că este consult de a se renunța la instituții, cari nefiind complete, devin stricăcioase populațiunii.

Au mai vorbit d-rul Manolescu și alții arătând binefacerile infirmeriilor.

Organizarea cursurilor de lucru manual.

În vara anului curent se va ține la școala normală (pedagogia) din Câmpulung organizarea cursului de lucru manual.

Lucrurile manuale formau și la noi mai înainte vreme un obiect de învățământ foarte trebuincios pentru necesitățile vieții noastre dela țară.

Se făceau pălării de paie, se lucrau împletituri de tot felul, coșuri, corfe etc. Astăzi această frumoasă ocupație este cu desăvârșire neglijată. Ar fi de dorit ca învățătorii de-ai noștri, cari dispun de timp să cerceteze cursurile de lucru manual dela Câmpulung, cari numai foloase pot aduce.

Intervenția sătenilor pentru eliberarea lui Kogălniceanu și Vălescu.

O parte mare din locuitorii comunelor Berevoești, Ungureni și Pământeni din județul Muscel, unde a domnit cea mai completă liniște în timpul răscoalelor țărănești,

au adresat M. Sale Regelui și Ministrului de justiție o scrisoare în care cer eliberarea aceluia, cari zac în temniță pentru dragostea cu care au îmbrățișat cultura poporului dela sate și înaintarea lui economică. Ei spun, că punându-se pe picior liber acești binefăcători ai țărânilor, s'ar săvârși un act de cea mai sfântă dreptate.

Electoriale.

Partidul Național-liberal din Ilfov a pus următoarele candidaturi:

*La Sena*t: P. S. Aurelian, General Budișteanu, C. Nacu, I. Pr. Dumitrescu, Gr. Râmniceanu, Polizu-Micșunești, M. Ghimpa.

La Camera: (Col. I.) M. Pherekyde, B. M. Missir, C. F. Robescu, Em. Culoglu, G. Stoicescu. (Col. II.) G. G. Assan, I. Radovici, I. Saita, N. Coculescu, Elefterie Ionescu, Pompiliu Eliade, Dr. N. Angelescu, C. Banu, Ion Nădejde; (Col. III.): Horia Rosetti și N. Moroianu.

Comitetul electoral al partidului conservator a fixat următoarele candidaturi pentru București:

Senat colegiul I: N. Filipescu și Dr. C. I. Istrati. Coc. II: Gr. Tocilescu, E. Pangrati, Dr. Severeanu, D. Dobrescu, D. Șoimescu.

Camera col. I: Al. Marghiloman, B. Delavrancea, B. Paltineanu, Dr. Nenișescu și Iancu Brătescu.

De pe galeria sinodului archidiecezan.

I.

Vă rog să nu confundați galeria de pe care am petrecut eu cu atențiune desbaterile Sinodului archidiecezan, cu locul ridicat, care încă s'ar putea numi galerie pe timpul sinodului, unde sunt postate mesele corespondenților ziarelor românești, și care are menițiunea să fie bina teatrului când se joacă teatru în Casa națională. Ci să mă priviți la înălțimea cuvenită, ocupând loc pe adevărata galerie, de unde mă uitam cu legitimă compătimire la bieții mei colegi dela masa jurnaliștilor de pe bină, dintre cari cel mai de seamă — redactorul «Telegrafului Român» — de astă-dată era pe banca acuzaților, fără dreptul elementar al celui mai pervers hoț, care și dacă se simte vinovat, totuși se poate apăra în fața judecătorilor săi, ear deși toată lumea știe, că nu este singurul vinovat, trebuie să tacă văzând pe adevăratul vinovat între cei-ce se lapadă de el judecându-l, — ba fiindcă nu convine celor mai mari, ca lumea să afle toate cele ce se petrec în sinod nu poate publica în organul oficios al archidiecezei nici măcar atâtea, cât mai târziu se publica în procesele verbale ale sinodului, ear celalalt, — corespondentul Gazetei Tr., un tânăr de mari speranțe, aspirant la postul vacant de paroch din un suburbu al Sibiului și nepotul unei mari camilafce din conzistor, nici el bietul nu poate publica nimic ce nu trece prin cenzura oficioasă, reprezentând un ziar, care de când era lupul cățel, este tot «Leibjournalul» metropolitului.

Lumea deci, de astă-dată mai curând va găsi adevărul celor petrecute în sinodul archidiecezan dela corespondentul D-Voastră de pe galeria sinodului, decât dela cei dela masa jurnaliștilor cu lăcat la gură unsă cu alifie metropolitană.

Dar fiind ziarul d-voastră ziar nou, care pentru prima-dată are ocaziune să se ocupe de sinoadele eparchiale ale bisericii ortodoxe române, vrând-nevrând caută să vă plictisesc cu lucruri de cari alte ziare mai vechi n'au nevoie.

Să începem deci dela alfa, ca și cei mai tineri cetitori ai d-voastră să-și poată câștiga informațiuni despre modul cum să pe-

trec lucrurile în acest corp legislativ provincial bisericesc? Cum se validează sufragiul universal la alegerea membrilor sinodului și din ce elemente este ticluit sinodul actual?

Cu ajutorul Calendarului archidiecezan, al Anuarului Băncilor române și al Calendarului advocaților, am compus următorul tablou:

Sinodul care se întrunește în fiecare an la Dumineca Tomii prezidat de arhiepiscopul, eventual de vicarul arhiepiscopesc, se compune din 20 deputați din cler și 40 laici.

Alegerile preoților se fac cu sufrag universal perfect, după placul preoților cari pot vota sau pe față sau secret cu îndulțiar ale mirenilor cu vot pe față.

Deci în starea actuală culturală a poporului nostru, afară de orașe și de unele comune mari din jurul Sibiului, și alegerea mirenilor este în mâna preoților, și judecând după rezultatul alegerilor preoțești, ale căror colegii n'au avut curajul să aleagă din sânul său un preot fără rang de cel puțin protopop, — și alegerea mirenilor este în mâna protopopilor, — elementul desmierdat al metropolitului, pe care din protopop dela sate l'a învrednicit soarta a-l urca la cel mai înalt post al bisericii autonome ortodoxe române din Ungria și Transilvania.

Cei 20 deputați din cler sunt recrutați din întreg sânul călugăresc din archidieceză; un archimandrit, un protosincol și un sincol, toți trei și asesori conzistoriali, din doi asesori conzistoriali cari nu sunt călugări și din 15 protopopi, ear cei 40 laici, după profesiunea lor principală; 17 advocați, 3 asesori conzistoriali, 9 profesori (la seminar, la școalele medii și la școala civ. de fete) 3 directori de bancă, 3 funcționari municipali orășenești, 1 notar publ. reg., 1 jude de Curie în pens., 1 proprietar, 1 medic și 2 candidați de avocat.

Ear considerând și titlurile universitare și alte ocupațiuni ale deputaților sunt: 27 doctori, 18 asesori conzistoriali, 15 protopopi, 3 profesori seminariali (unul din ei și director) 8 profesori gimn. etc., 19 advocați, 12 directori de bancă, și aproape toți membri în direcțiunile și comitetele de supraveghiere ale băncilor românești. Din cei din cler numai doi protopopi sunt lipsiți de această calitate: cel din Hațeg și cel din Sighișoara.

Găsești deci în acest sinod „somități” naționale de pe toate terenele. În totalitatea sa poți afirma cu conștiință curată, că relativ stă pe un nivou cultural mai sus, decât Camera ungară, dar chestiunea cu „mamelucia” deocamdată să o lăsăm încurcată.

Priviți din înălțime, vezi cu o satisfacție oare-care că sunt mulți deputați tineri. Cheliile sunt mai puține, decât în perioadele trecute.

La masa prezidială 6 notari, doi din cler și patru laici, în frunte cu simpatica figură a bătrânului, dar încă tot robustului metropolit.

De sistem, la birou se aleg deputați mai tineri, numai notarul general rămâne până când el va voi — tot cel vechiu, părintele asesor conzistoral Mateiu Voilean, care după firea lucrului ar trebui să fie cel mai iscusit de peană între deputați, dar dacă și iscusința de peană ar sta în legătură organică cu chelia capului, după cum se susține că și-au alte facultăți — atunci în asta provincie după cum vedem de aci de sus, trebuie să-l clasific inferior dlui protopop în pensiune Droc din Mercurea.

Între laicii din birou sunt doi profesori tineri, tari în teorii, dar în cele tehnice ale redactării protocolului încă și acuma în al doilea an se luptă cu greutățile începutului, și doi funcționari conzistoriali, unși cu toate unsoarele — cum se zice și isteți întru toate.

Din figurile vechi de însemnătate, lipsește Liviu Lemeny, care la Săliște s'a retras ca să facă loc unui tânăr din cerc, candidând la Sighișoara unde l'a trântit un alt tânăr din cerc. Deocamdată ambii tineri

nu fac cât făcea dl Lemeny în calitate de deputat sinodal.

Dintre protopopi: Furdul al Câmpenilor poartă clopotul în cât privește „ocoșitul“ la care, ca la ginerele socrului avut, s'a provocat și, chiar la păr și barbă cântul protopop al Hațegului, dar eu nu cred ca colegii lui întru protopopie să consimtă cu toate propunerile lui reacționare ce le face la fiecare sesiune dată.

Fiind trebuință de câte o propunere zămisliță la loc de unde nu se cuvine să se facă propuneri — stă la dispoziție: dintre mireni Vlaicu, ear dintre protopopi Droc, care nu de flori de cuc, sau pentru merite neperitoare câștigate în activitatea sa de protopop, s'a ales ca protopop în pensie, în renumitul cerc al Branului, unde nu este acasă nici după naștere nici după funcțiunile avute.

Fie-vă de ajuns cu fisionomia sinodului. Să trecem la activitatea lui.

Dintre obiectele pertractate în sinod patru sunt de însemnătate istorică, peste cari nu se poate trece numai cu cele publicate în „Tel. Rom.“

1. Chestiunea proiectului de lege „Aponyi“;
2. Chestiunea edificării unui nou seminar;
3. Chestiunea „Burdia“.
4. Chestiunea adausului de scumpete la salariul funcționarilor consistoriali, a profesorilor și protopopilor.

Cu chestiunea Burdia v'ați ocupat deja, deci eu mă voiu mărgini mai vârtos la celelalte trei.

Sufragiul universal.

— „Pester Lloyd“, 26 Maiu n. —

Nu mania paradoxelor, ci numai și numai aprecierea justă a faptelor ne duc la convingerea, că rezultatul primelor alegeri ce s'au făcut în Austria pe baza sufragiului universal, e și o chestiune, prin excelență, ungară. Nu în urma legăturii de drept public a acestor două state; nici în urma conexiunilor economice, cari în mii de fire se întind peste ambele state; ci numai și numai din motivul, că în celalalt stat s'a pus în practică o reformă radicală pentru a cărei realizare în Ungaria toți factorii competenți au luat asupra lor o îndatorire morală de care până acum nu s'au achitat. Frazele uzate despre coerența politică și economică a acestor state, despre comunitatea dinastiei și a dezvoltării analoge ce rezultă din aceste, n'au de-a face cu chestiunea noastră. Această dezvoltare a fost și în era constituțională a trecutului foarte divergentă și aici și dincolo, și dacă presemnele vădite nu ne înșală, nici evoluțiile viitorului nu vor trada nici o urmă de paralelism. Nici chestiunea tranșacțiunii economice nu e chestiunea prin care rezultatul primelor alegeri ce s'au făcut în Austria pe baza sufragiului universal se apropie de interesele ungare. Căci această tranșacțiune nu e decât o apariție efemeră, în vreme ce sufragiul universal e o chestiune esențială a organismului de stat, a împărțirii puterilor, a celei mai înalte radiări a principiului constituțional despre veșnica validitate. E cu siguranță, o exagerare a fantaziei politice dacă Jean Jaurés, șeful socialiștilor francezi, consideră aceste alegeri de un fapt de importanță internațională; dar te apropie de adevăr, dacă îl consideri drept cel mai important fenomen politic dela căderea absolutismului în Austria încoace.

Despre această legătură trebuie să se vorbească deschis, pentru-că chestiunea sufragiului universal exclude, prin însăși natura sa, dinainte ori-ce reticențe, învăluiri și încercări de subterfugii tactice. E o zadarnică încercare a școlii noastre politice ce moare, compuse în mare măsură din elemente oligarhice, de-a prezenta sufragiul universal drept ultimul refugiu al Cezarismului și a-l discredită în ăst chip. Dacă ar fi aceasta adevărat, tot ar mai rămânea să discutăm

dacă oare alegerile actuale pe baza cenzului, cu abnormitățile lor, nu sunt ultimul refugiu al unei stăpâniri aristocratice egoiste; și tot ar mai fi discutabil faptul, că oare dela care dintre aceste două stăpâniri pot să se aștepte păturile largi ale poporului la o îmbunătățire radicală a sorții lor, la o participare mai intensivă la cărmuirea destinelor statului. Mărturisim sincer, că nu putem recomanda sufragiul universal decât în urma constatării faptului, că Ungaria posedă astăzi un drept electoral și un sistem electoral cari sunt o batjocorire a adevărului și moralității; și fiindcă partidul liberal a săvârșit omisiunea de neiertat de-a suferi destrăbă area sistemului și a practicei electorale, în loc ca, din înțeleaptă prevedere, să creieze prin îmbunătățiri radicale, pe baza cenzului egal, o lege electorală cu adevărat liberală, care în ultima analiză să fie de aceeaș valoare ca și sufragiul universal, fără să se fi clădit pe bazele lui. Așa au procedat conservatorii și liberalii din Anglia, unde, firește, nimeni n'a voit să confişte parlamentul pe seama unei sau altei clase prin excluderea tuturor celorlalte.

Dacă însă s'a făcut odată întârzierea aceasta, nu mai e altă cale deschisă decât trecerea nemijlocită la sufragiul universal. Astfel de salturi ne prezintă destule întreaga noastră dezvoltare politică, socială și culturală. Atât de mult ne menținem în retrogradism, încât forța și spiritul vremii ne silește să sărim peste toate stadiile de etapă.

De altminteri, însă, sufragiul universal și anume sufragiul universal egal, secret și după comune de mult deja nu-i mai sperie pe politicianii noștri competenți; ba ei au să mulțumiască chiar acestei împrejurări faptul, că se pot valida. Dintre cei 453 de membri ai parlamentului de astăzi cel puțin 350 de inși au ajuns la mandat pe platforma sufragiului universal. El formează un punct fundamental al programului majorității. Și guvernul, care, mare parte, s'a recrutat din sânul ei — prin un pact cu Coroana, pecetluit cu solemnitate, s'a îndatorit nu numai să pună în practică, în cel mai scurt timp, reforma electorală, ci chiar din aceste considerații își luase caracterul unui guvern de tranșiție, care e obligat să plece după ce și-a împlinit misiunea și sufragiul universal s'ar dovedi contra lui. Dacă, cu toate acestea, în parlamentul nostru vine vorba despre mii de chestiuni, numai la reforma electorală și la sufragiul universal nu; dacă guvernul se ocupă cu cele mai divergente chestiuni politice, încearcă să le rezolve și nu le poate rezolvi în urma conflictelor, ce le-a provocat, — și numai reforma electorală o lasă să ruginiască în stadiul prim al adunării de material, — e acestă o specialitate cu adevărat maghiară, care caracterizează nematuritatea maselor de alegători și ne prezintă netemeinicia oliticianilor în lumina cea mai tristă. În nici un alt stat al lumii nu s'ar putea încumeta un guvern numit cu astfel de îndatoriri, de-a purta alegătorii și societatea un an și jumătate cu vorba, mângându-i că studiază cu sârguință chestiunea sufragiului universal și că la sfârșitul anului al doilea al existenței sale va putea prezenta rezultatele acestor studii temeinice, — nu în forma de proiecte de lege depuse pe birourile parlamentului, ci va putea să le supună unei anchete.

Pretutindeni în lume, un astfel de guvern ar fi expus râsului și batjocurei publice, numai în țara noastră se închină lumea în fața acestei înțelepciuni a neputinței sau în fața unei astfel de batjocuriri machiaveliste a unor angajamente politice luate, pe cari, prin urmare, moralicește te ai și îndatorit să le îplinești. Căci nici o altă chestiune de drept public nu s'a discutat și pregătit cu atâta teme în cele din urmă șase decenii, în știință și literatură, nici una nu a fost devansată prin practica tuturor statelor cași chestiunea sufragiului universal. Și în ce privește caracteristicile noastre naționale, preservarea statului ungar uni-

tar, — întotdeauna am fost așa meșteri neintrecuți ai tehnicei electorale încât ar trebui să fi ajuns așa pe nesimțite, niște cârpaci pentru a nu ne putea da seamă de garanțiile, prin cari se poate conserva acest caracter al ființei noastre de stat și sub domina sufragiului universal.

E una dintre frazele mai folosite ale terminologiei noastre politice, că clasele dominante din Ungaria întotdeauna s'au știut avânta la maritimă de-a da intrare „în șanțurile constituției“ celor, cari au mai rămas în afară de ele. Înainte de toate, fraza „în sine“ constituie o contradicție patentă. Statul de drept modern nu cunoaște cetățeni intrați sau excluși din șanțurile constituției. Nu statul, ci numai societatea face deosebire între posesori și desmoșteniți. De când există cetățeni, cari s'au unit în pături și clase, nu s'a întâmplat încă cazui, ca astfel de comunități să fi abzis de drepturile lor de bunăvoie. Dimpotrivă, de nevoie au observat întotdeauna atitudinea unora, cari dau de bunăvoie.

E o operă de serioasă judecată politică de-a abzice cu cuviință de un privilegiu. Nu poți face nici o obiecțiune, dacă clasele noastre dominante iau și ele acum această poză. Trebuie, însă, să grabiască, dacă vor să nu piarză acest sentiment estetic, căci timpul silește și împrejurările silesc și mai mult. Noi avem convingerea tare, că clasele de producători cași clasele de proprietari, industriașii cași economii — cu toate, că au alte convingeri politice — în curând se vor prezenta guvernului pentru a-i cere, a-l aduna de-a realiza, în urmă, sufragiul universal.

Nesfârșitele greve ale tuturor categoriilor de muncitori înăbușe producția și-o amenință cu totală exterminare. Prețurile se urcă la înălțimi spăimântătoare, și — cu excepția celor zece mii aristocratice — mizeria devine insuportabilă pentru populațiune. Emigrarea împiedică circulația sângelui în organismul statului. Roșăța din fața noastră nu e un semn de sănătate, ci semnul infalibil al anemiei. Sufragiul universal nu e o panaceă pentru relele aceste îngrozitoare, dar e în orice caz în stare să reducă stările aceste la un minim tolerabil.

Discursuri, cași cel rostit eri în parlament din partea unui înalt funcționar al statului, sunt anahronisme și aplauzele cu cari af ost întâmpinat în parlament sunt nu certificat de paupertate pentru vederile legislatorilor noștri. Noi n'avem nici cea mică simpatie pentru felul de-a lupta al socialiștilor noștri și n'avem arsolut nimic comun cu ei. Cu atât mai puțin ni-e teamă de participarea lor la afacerile politice. În parlament sunt mai puțin primejdioși și mai menageabili, decât în afară de el, unde cu martiriul desmoșteniților și cu aere de prigoniți pot să influențeze mai adânc sentimentele maselor. De altă parte, organizația societății noastre e de-așa, încât o debordare peste zăgazuri, cum s'a întâmplat în Austria, la noi e absolut cu neputință. Dimpotrivă însă e cert că sub influența sufragiului universal se va risipi structura putrezită de vremuri a partidelor noastre de astăzi. Cei cari nu mai sunt în stare să verse o lacrimă de dragul lor, pot să întârzie cu sufragiul universal. Soarta acestor partide e pecetluită și fără sufragiul universal, care se apropie de împlinire, fără ca cineva să-l poată opri în cale.

În numele moralității politice, cu considerare la mizeria materială a claselor producătoare, — îi auzem guvernului aminte de îndatoririle sale. Dacă nu e în stare sau ru vrea să îplinească în grabă promisiuni făcute în mod solemn, — nu mai e nici demn de-a cărmui destinele acestui stat, care arde de dorul de-a se putea dezvolta în libertate națională, socială și materială!

BULETIN PARLAMENTAR.

Sedința Camerei.

— Luni, 27 Mai st. n. —

In sală o golătate, ca Lunia. Dar din golătatea aceasta va răsări iarăși orator, după orator, tot patruzeci și optiști, tot reacționari?... Nu. Vorbesc încă numai doi. Un preot reformat: Irsay, care îi spune lui Darányi o anecdotă despre Maramureș, Lemberg și despre alipirea cătră țară.

Al doilea e Gaston Gál, care vrea să apere clasa proprietarilor maghiari până la cel din urmă picur de sânge contra naționaliștilor și contra tuturor primejdiilor.

S'a încheiat în sfârșit desbaterea generală a parlamentului.

In galerii se ivește Polónyi, slăbit. Slăbite sunt și rândurile acelora, cari îl încunajoră și slăbit se pare și interesul, cu care unul sau altul îl întreabă de sănătate, mai mult numai din obicei.

Sedința se deschide la orele 10 a. m.

Președinte: *Iuliu Justh*, apoi *Rakovszki*.

Din partea guvernului sunt prezenți: *Wekerle*, *Apponyi*, *Kossuth*, *Darányi*, *Günther*, *Josipovich*

Din partea naționalităților: *Dem. Mușitzky*.

Se cetește și se verifică procesul verbal al ședinței trecute.

Se rezolvesc propunerile și înștiințările președintelui.

Se urmează dezbaterea asupra proiectului de lege despre servitori.

IRSAJ JOZSEF ține isonul bucolicelor despre vechile raporturi patriarhale dintre stăpâni și servitori și sfârșește, închinându-i ministrului Darányi o anecdotă (?). Ci că un „agitator“ ar fi plecat odată din Budapesta în provincie, ca să „organizeze“ și s'a oprit la proprietarul de pământ din partea locului, cerându-i sprijinul pentru activitatea sa, ce se îndreaptă spre ridicarea buneii stări a țăranilor. Proprietarul l'a întrebat cine e și de unde e. Răspunsul a fost: din Budapesta, adevărat din Maramureș; iar de origine din Lemberg.

— Așa? Din Lemberg? Și te interesezi atât de mult de starea țăranilor?... Frumos. Dar pentru a ajunge rezultate, trebuie să cunoști împrejurările, oamenii, și trebuie o activitate stăruitoare și îndelungată. Dar, să ierți, d-ta, care ai ajuns dela Lemberg în Maramureș, din Maramureș la Budapesta și din Budapesta aici — nu cred să ajungi la vreo ispravă. Intre d-ta și între pământul de sub d-ta nu văd altă legătură decât aceea, pe care o formează picioarele scaunului, pe care șezi.

Am amintit acest episod, fiindcă sunt convins că pentru dl ministru de agricultură tocmai de contrariul. Sunt convins, că Excelența sa este în suflet și în simțire strâns legat de pământul acestei țări și de aceea, cari îl muncesc și nu mă îndoiesc, că d-sa intenționează numai binele acestor muncitori. Primesc proiectul.

GÁL GASZTON: Spune, că proprietarii mijlocii, clasa numită gentry au fost mai mult decât ori-care altă clasă moștenitorii acestei patrii. Se întreabă cine luptă contra proiectului de lege despre servitori, care „intenționează consolidarea proprietarilor“? Pe toți aceștia vrea să-i caracterizeze, ca pe niște marionete purtate cu sforcele din Viena, din partea oarecărei puteri secrete. Îndeosebi spune despre naționaliști, că e de înțeles, dacă ei sunt contra proiectului. Această ținută este numai în consonanță cu ținta lor de a-i nimici pe puținii proprietari, câți au mai rămas printre ei, pentruca apoi băncile lor să le cumpere moșiile și să le parțeleze țăranilor lor. Față cu aceste por-

niri, oratorul spune că e gata să apere proprietatea fonciară mijlocie a Maghiarilor și atunci, când ar trebui să o apere cu sângele său. Primesc proiectul.

Raportorul reflectează la discursurile, câte s'au rostit asupra proiectului.

Nefiind anunțați alți oratori, se încheie desbaterea generală.

Proiectul se votează în general.

Se începe desbaterea pe paragrafi a proiectului. Iau cuvântul: *Mezőfi*, *Hammersberg*, *Nagy Dezsó*, *Pethő*, *Thoroczkay*, *Molnar*, *Fenyvesi Soma*, *Bozóky*, *Darányi*.

Se resping unele amendamente propuse de socialistul *Mezőfi*, și de democratul *Pethő* și de *Bozóky*.

Se votează paragrafi: 1, 2 și 3, primindu-se unele modificări propuse prin *Hammersberg* și *Thoroczkay*.

Se fixează ordinea de zi a ședinței următoare:

1. Propunerile președintelui.

2. Urmarea dezbaterii pe paragrafi a legii despre servitori.

Ședința cea mai apropiată se va ține Marți în 28 Mai st. n., la orele 10 a. m.

Ședința se ridică la orele 2 p. m.

Din nori.

Fixăm pentru posteritate următorul articol de o superficialitate deamănă de mentalitatea actualului guvern. — Așa, în chipul acesta, li se pare lor că vor putea duce la bună isbânda „sfânta cauză“. — Articolul din *B. H-lap*, de ieri și publicat în fruntea foii, poartă titlul de „Răspândirea limbii noastre“. Nu-l traducem întreg, fiind că-i prea lung, și prea nu spune nimic. Ne mulțămim numai cu următoarele:

In chestiunea școlară, școala, administrația și societatea nu s'a interesat de loc. E adevărat că nici un popor nu ne întrece în puterea simțământului național, în ce privește însă expansivitatea, noi stăm îndărătul tuturor. Cine nu vine la noi de capul său, noi nu-l silim, nu facem nici o presiune asupra lui, nici măcar nu-l chemăm.

Și facem prost. S'a inventat de o vreme încoace acea teorie imaginară, că cei cu buze străine, măcar să nu știe o vorbă ungurește, poate fi patrioți excelenți; au mai adăugat la aceasta că instrucția în limba ungurească în școlile populare și așa e o plantă fără rădăcină dacă populațiunea respectivă nu știe ungurește; iar în timpul mai nou s'a zis că ne facem chiar stricăciune prin răspândirea limbii ungurești, căci deputații naționaliști din Camera știu ungurește excelent și cu toate acestea, ne urâsc și ne ponegresc — în limba noastră.

Toate acestea's vorbe de clacă, cu cari cei comozi se amăgesc pe sine înșiși, iar cei răi îi amăgesc pe deaproapele lor. Limba maghiară trebuie și se poate să se răspândească, ba aceasta e azi o chestie de viață. Dacă vr'o câțiva din câți învață ungurește, vor deveni agitatori, — nici o supărare. Oare dacă n'ar ști ungurește, n'ar agita? Vorbirea lor ungurească e totuș un exemplu bun în fața mulțimei, și vreau nu vreau, ea e o închinare reală în fața națiunii și limbii noastre.

E adevărat, că și cel care nu știe limba țării, poate fi credincios patriei, — și putem fi chiar mândri că masele celor cu buze străine se simt bine între noi și ne iubesc.

Ni-ar plăcea însă și mai bine să ne cunoască și limba. Motorul cel mai sigur și cel mai puternic al simțului de solidaritate și unitate de sentimente e totuș unitatea de limbă (!). Nu dorim ca ei să-și lapede limba lor, ci numai ca să o cunoască (cum, „să o cunoască“? N. R.) și pe a noastră. Ne încredem în ei, dar dacă ne vor înțelege, vor afla la noi mai multe lucruri demne de iubirea lor. In veninul agitatorilor nu credem, căci știm că numai din interes își arată ura. — Ba ce e mai mult, dacă nu vor răspândi limba ungurească în de ajuns, lăsăm naționalitățile neapărate față de agitația fără de suflet ale agitatorilor din țară și

străinătate (Aici a nimerit-o! N. R.) Las' să mință despre noi cât le place, ceva e sigur: limba maghiară e legătura care garantează solidaritatea și unitatea întregii națiuni și ea e poarta prin care ne putem vâra la inima tuturor concetățenilor. (Se înțelege libertatea conștiinței, libertatea națională, asigurarea economică, egalitatea — e numai pupăză pe colac! N. R.) Când nu-s primejdii, putem trăi și așa; în vremuri de încercare ca astea însă avem nevoie de acea unitate lăuntrică care fără de comunitatea limbii nu e nici tare, nici sigură.

Mai serioasă e chestiunea executării. E cu neputință oare răspândirea cu succes a limbii maghiare prin școala primară? Cei cari cercetează școli superioare, aceia, odată, sunt ai noștri (!): candidații de profesorii sași vorbesc la examene o limbă ungurească atât de curată pare c'ar fi ungiuri, iar în școlile lor, se zice, că se propune acum cu rezultat bun această limbă. Dar se poate ajunge în școlile primare la un rezultat pozitiv?

Chestiunea asta nu-i așa de simplă: trebuie o muncă încordată și amănunțită a tuturor factorilor. Actuala lege trebuie să ducă la îndeplinire planul vechiu, dacă nu voim să fim de râsul lumii aici la noi și în străinătate. (Din pricina lipsei unității de limbă zice străinătatea că Ungaria nu-i în Europa! N. R.) Legea nouă trebuie executată până la ultima literă fără nici o ezitare și târguială. Statul (Cine-i asta? V. R.) a luat asupra sa sarcini foarte mari. Dacă de astă dată a făcut înzadar aceste jertfe, dacă se va dovedi și de astădată că e incapabil de a rezolvi această chestiune, va fi o dovadă că nu numai în mergem înainte, dar aflăm îndărătnicia și încrederea dușmanilor noștri și nu ne putem acomoda împrejurărilor schimbate. Cine nu poate duce la îndeplinire e condamnat să piară (Pare-că asta o și căutați. N. R.)

Chestiunea mai are o foarte importantă latură pedagogică, pe care trebuie să o rezolve guvernul și corporațiunea de consilieri a lui. Deputații naționaliști întreabă cu dispreț că dacă nu suntem în stare să învățăm în curs de opt ani latinește cu toate că suntem într'o vârstă mai dezvoltată, ce voim să facem cu copiii cei mici cari în școală învață ungurește sau acasă n'aud nici o vorbă în această limbă.

In realitate însă lucrul e tocmai întors (!!)

Așa să leagă de ușor limba de un copil, de nici nu bagă de seamă (!!)

Vedem cu mirare la copiii noștri, că dacă ajung în grija unei bone străine, după câteva săptămâni ajung să se înțeleagă bine între dânsii (!) Ei, acum, ceea ce sunt în stare să facă bonele, să un fie în stare să facă învățătorii, cari șeaze ani de zile îl cresc pe copil ?(!!)

Acesta-i clasicul articol din *B.-H-p.*, pe care ar fi fost păcat să-l trecem cu vederea și să nu-l dăm cititorilor noștri ca o dovadă, până unde poate merge cu minciuna chiar în știința presa jidovită, care vrea să dea opiniei publice o nouă doză de brom liniștitor în chestiunea de naționalități.

Sunt meșteri d-lor. De câte ori e câte un scandal la ordinea zilei, știu să dea opiniei publice un nou surogat, prin care să o liniștească spunând că toate merg strună. Se'nțelege că minciuna nu-i pedepsită, — nici prostia, nici superficialitatea.

Nu mai judecata istoriei le pedepsește.

Voci de presă.

— Sufragiul universal. —

Sub titlul „*Maghiari și votul universal*“ publică „*Leipziger Neueste Nachrichten*“ de astăzi (22 Mai n.) următoarele:

„Printre aparatiile cele mai interesante ale alegerilor dietale austriace din zilele trecute se numără și impresia, pe care au produs-o în Ungaria. Lozinca votului universal a fost dată în Ungaria mai înainte chiar ca în

Austria. Iosif de Kristoffy, ministrul de interne în cabinetul Fehérváry a exoperat dela Coroană sancțiunea pentru introducerea unei reforme electorale pe baza dreptului de vot universal, egal și direct, cu scopul ca să nimicească clasa kossuthistă de gentry. Abea numai sub impresia acestui procedeu din Ungaria s'a apucat cârmuirea austriacă de această reformă electorală. În Austria însă s'a efectuat deja de mult, până când în Ungaria zace și acuma încă în viitorul îndepărtat. Cabinetul F. s'a retras încă înainte de a se fi putut duce serios în îndeplinire proiectul. Coaliția ajunsă la putere a fost silită să se deoblige, în pactul cu Coroana, înainte de toate să introducă și în Ungaria votul univ., egal, direct fără de restricție de cens.

De atunci au trecut aproape 1 și un pătrar de an, fără ca să fi putut constata publicul nici chiar primul pas spre realizarea promisiunii date. Dar s'a și lăsat varza în grija caprei: ministrul ung. de interne, contele Iuliu Andrassy, în a cărui resort cade prelucrarea reformei, este un contrar pe cât de convins, pe atât de rezolut al acesteia. De aceea a și *cassat*, una dintre primele sale fapte ca ministru, proiectul unei legi electorale, rămas și prelucrat până în detaliu de antecesorul său, Kristoffy, și a readus întreg materialul pe terenul mort al anchetei, unde ar putea să se bucure până la a doua înviere de o pace netulburată, dacă ar atârna întreagă afacerea numai de domnul Andrassy. Dar și acei politicieni din Ungaria, cari sunt la aparență, ca o parte a partidului independist, aderenții votului universal, mai cu seamă dacă e vorba să câștige aderenți cu această lozincă la alegeri, chiar și aceștia vreau un vot universal cu o apucătură. (Kniff) *Apucătură constă în aceea, ca să aducă Maghiarilor cari sunt numerice în minoritate în țară, majoritatea preponderentă în parlament.* Întrebarea înainte de toate, e cum se va duce la îndeplinire această *scamatorie*, fără ca să-ți bați joc prea-prea de simțul de echitate. Dela această întrebare atârână introducerea reformei electorale în Ungaria, dacă se va putea introduce vre-odată.

În Ungaria are valoare deja ele pe acum, pentru subjugarea (niederhaltung) naționalităților, părerea, că va *trebui să știi scrie și celi ungurește, ca să ai drept la votare.*

Ideia cea mai originală însă o avut-o fostul ministru de justiție, Polonyi, care a declarat odată scriitorului acestor rânduri, că premisa dreptului de votare va trebui să fie „sentimentul maghiar“, și că aceia cari nu au acest sentiment destul de pronunțat, vor fi opriți la drepturile lor prin hotărâre judecătorească. Această idee genială se pare că a supraviețuit pe domnul Polonyi pentru ca să fie păzită cu scumpătate ca un clenodiu din partea colegilor ministri rămași în posturi, căci ministrul de culte, contele Apponyi a declarat, când a rupt o lance în potruva „curentului aldeutsch din sudul-Ungariei“ în Lovrin, vorbind și despre votul universal, că „se vor face părtași de acesta numai aceia, cari *nu sunt aderenții principiilor contrare statului*“. Asta vrea să zică, nu-i vorbă, ceva mai iesuitic exprimat, tot ceea ce a înțeles dl Polonyi, *căci periculoase statului sunt în Ungaria toate principiile, cari sunt îndreptate, pe baza egalei îndreptări a*

naționalității, împotriva singurei domnii a maghiarismului“.

Urmează alt pasaj în aceeași tonalitate îndreptățită, care — durere — nu se prea găsește în presa din Germania sau și dacă se găsește, dar în măsură prea mică.

S.

Concert la Năsăud.

Noi Năsăudenii. adevărat, nu ne putem mândri cu un public românesc mare, dar, ori cât de puțini am fi, nici când n'am fost nerecunoscători față de artiștii noștri, și și acum ne grăbim a ne aduce tributul nostru de mulțămită iubitei noastre artiste Valeria Papp, care ziua de Duminecă, 19 Maiu 1907, ne-a făcut-o zi de adevărată sărbătoare și bucurie dând aici cu concursul d-șoarelor Maria Scridon și Laura Seni și al d-nului Alexandru Rusu un concert reușit întru toate, un concert, care pentru câteva momente ne-a ridicat sufletul peste grijile de toate zilele, în sfere mai senine. D-șoara Valeria Papp, cu toate că înainte se plângea de răgușeală, s'a achitat perfect în cele patru puncte din program, pe cari și le-a rezervat D-Sale și cari au fost următoarele: 1. a) Pergolese: „Siciliana“; b) Dell'acqua: „Villanelle“; c) E. Papp: „Mă dusei p'o cărărușă“. 2. a) L. Slansky: „Das Zigeuner-mädchen“; b) G. Dima: „Mugur mugurel“. 3. a) Bizet: „Pastorale“; b) V. Șorban: „Ultima dorință“; c) T. Brediceanu: „Vai, bădiță, dragi ne-avem“. 4. a) E. Papp: „Codrul“, „Mara curge“, „Sub arini din jos de moară“.

Cum vedem, în cea mai mare parte sunt românești. Și, că au fost bine alese astfel, dovedește împrejurarea, că „Mugur mugurel“ al d-lui Dima și „Vai, bădiță, dragi ne-avem“ a d-lui Brediceanu au stârnit aplauzele cele mai multe și au fost bisate. Cântecul popular românesc prețuit mai întâi în provincie, începe să fie prețuit și de orășeni și de artiștii noștri, cari în vremea din urmă adună cu zel și aranjează melodiile populare, ba chiar și compun în stilul acestora.

Semn bun e acesta, căci inspirația din muzica populară este temelie, pe care se poate ridica muzica națională.

Dovada cea mai puternică a acestei afirmațiuni, a adevăratului rost al muzicii noastre și un imbold spre activitate rodnică pentru aceia, cari prețuesc adevărata muzică, este și împrejurarea, că între punctele d-șoarei Valeria Papp, compozițiile, în cari un motiv simplu, din popor, armonizat fără multă căutare și tocmai de aceea bogat în efecte, a făcut pe toți să priceapă, ce comoară zace ascunsă în sufletul neamului nostru, au plăcut mai mult. Drept mulțămită i-se predă un admirabil buchet de flori albe.

Nu mică laudă i-se cuvine d-șoarei Maria Scridon, care pelângă acompaniarea excelentă a d-șoarei Valeria Papp și dlui Al. Rusu, la toate punctele a executat cu o rară dibăcie punctul al doilea din acest program: Nelli de Cornea: „Rapsodie roumaine“. Frumosul buchet și l-a meritat pe deplin.

D-șoara Laura Seni a declamat destul de bine poezia „Grui—Sânger“ de V. Alexandri, pe care a studiat-o și înțeles-o perfect. Trebuia însă mai multă putere; natura cruntă a lui Grui—Sânger nu se poate reda de o membră a sexului frumos, e o natură prea bărbătească. Caracteristica sexului frumos e gingășia și pentru a o dovedi aceasta, d-șoarei Seni i-se predă un buchet compus din gin-gașe flori. Declamația D-Sale a fost punctul al patrulea din program.

Dl Al. Rusu, iubitul nostru „Sandi“, cum am amintit, acompaniat de d-șoara Maria Scridon, a executat bine punctul a 6-lea din program: E. Reutsch: „Romanță“ și Häuser: „Wiegenlied“, apoi afară de program, singur cum D-Sa numai știe, o parte din ariile lui Hinke: „O călătorie prin țările române“. D-șoara Valeria Papp cu frumoase impresii

și petrecută de mai mulți fruntași năsăudeni a plecat dela Năsăud la Bistriță, unde a fost invitată să concerteze. De-ar veni cât de des între noi!

Dr. N. D.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

probată ani de zile cu cel mai bun rezultat.

ȘTIRILE ZILEI.

Luni, 27 Mai.

— **Românii în Berlin** „Societatea română academică“ din Berlin, conform obiceiului a serbat anul acesta ambele sărbători naționale cu o desăvârșită solemnitate.

3 | 16 Mai s'a serbat în localul societății. Președintele dl N. Dănăilă, arătând importanța de a ne opri la momentele mari istorice, a deschis ședința dând cuvântul conferențiarului ocașional Dr. V. Kindriș. Conferențiarul, în discursul său făcând o privire scurtă asupra evenimentelor ce i-au premers măreței adunări de pe „Câmpul libertății“, a desfășurat ideea națională, care în această zi s'a întrupat devenind baza luptei din viitor. A făcut apoi o asemănare între *atunci* și *azi*, pentru a deduce lipsa unui *nou 3 | 15 Mai* în sens moral adecă: *unirea în cugete și simțiri*, de care acum avem mai mare trebuință decât ori și când.

10 Mai s'a serbat potrivit obiceiului vechiu afară de Berlin, la „Nicolasse“. Conferențiarul a fost dl A. Popescu, carele în termeni hotărâți a arătat rolul tinerimei de azi și datorințele ei învățând din cele de mai ieri întâmplare. Mai ales nisuița la o cultură rămânească, la care să alerge toți frații de peste hotare și astfel a realiza idealul vechi *unirea culturală* a tuturor Românilor, care va fi chizeșia viitorului.

Tinerimea s'a prezentat în număr foarte frumos în frunte cu legația, iar după sărbare a făcut o excursiune pe lac cu bărcile.

— **Audiența unui ofițer român la M. Sa Monarchul nostru.** Căpitanul St. Burileanu, doctor în științele matematice dela Paris și președintele comisiunii oficiale române pentru recepția fulmicotonului a fost primit în ziua de 10 Mai în audiență de M. Sa Monarchul nostru.

Cu aceasta ocazie ofițerul român a avut onoarea să remită guvernului lucrările sale recente, pe care le-a publicat asupra balisticei. (Știința care se ocupă cu mișcarea proiectilelor lansate în spațiu de o forță oarecare.)

M. Sa s'a interesat foarte mult de armata română și în deosebi de artilerie, căreia i-a adus elogii.

— **O societate anti-maghiară în Viena.** Se vorbește că s'ar fi înființat în zilele din urmă o societate anti-maghiară în Viena sub numirea „Verein zur Enthaltung des Deutschthums in Ungarn“. Scopul societății e să creeze legături comerciale între Germanii din Ungaria și între cei din Austria și Germania, — să facă pe Germanii din Austria și Germania să cumpere moșii în Ungaria, să ajute școlile germane din Ungaria, să sprijinească pe Germanii de aici în luptele lor naționale față de tendințele de maghiarizare și să caute a informa presa străină cinstit și obiectiv despre stările din Ungaria.

— **Cine ține la sănătatea sa, bea apă amară Franz-Iosef**, care de 25 ani se trimite în toată lumăa și e recunoscută de singurul mijloc purgativ, natural și plăcut. Cereți expres apă amară *Franz-Iosef*,

— **Isprava unei nebune.** Mercuri noaptea direcția generală a căilor ferate din București a primit o telegramă din partea șefului stației Brașov în care i-se anunță că o soră a A. S. R. Principesa Maria se află acolo, având a-și continua călătoria spre București.

Direcția generală a căilor ferate a ordonat imediat ca să se formeze un tren special care a și plecat cu destinația pentru Predeal.

În același timp direcția căilor ferate a anunțat poliția capitalei despre sosirea auzgusteii oaspe.

Spre marea surprindere a tuturor însă, când personalul trenului special și comisarul gărei Predeal în ținută de gală se pregăteau să primească pe Augusta Principesă, deodată apare escortată de o mulțime de poliști unguri, o femeie cu totul necunoscută autorităților române.

Din întâmplare șeful cunoscând în acea femeie pe o tânără din Capitală care fiind exaltată, a părăsit încă de acum câțiva ani țara, toată încurcătura a fost lămurită și sărmana nebună a fost dusă la București cu un vagon de clasa I și arestată la poliție.

De această întâmplare s'a făcut Joi mult haz în București.

— **Un monument lui Florian Porcius.** Academia Română a luat inițiativa să ridice un monument comemorativ fostului ei membru Florian Porcius, mort în anul trecut la Năsăud. Monumentul va fi așezat la mormântul defunctului.

Academia a aprobat deja macheta prezentată de sculptorul Carol Reiman și a însărcinat pe protopopul Ilie Dăian din Cluj să se ocupe cu îngrijirea lucrărilor.

— **Moartea generalului Fotino.** Generalul Dr. Androcle Fotino a răposat în București, în vârstă de 73 de ani. În războiul pentru independență, a luat parte ca locotent-colonel.

— **Candidat de avocat,** cu practică bună, caută aplicare. Adresa o comunică administrația ziarului nostru.

— **Inecat.** Din Blaj ni-se scrie că Sâmbătă d. a. (25 Mai n.) s'a înecat în valurile Târnavei pedagogul de cursul II, George Totelecan, scos din apă mort. Era să se mai înecă un tânăr, dar un fecior de țaran care trecea pe acolo a reușit să-l mântuiască.

— **Intreprinderi românești nouă.** Sub firma „Banca populară” societate pe acții, este pe cale a se înființa în Zagra (comitatul Bistrița-Năsăud) o nouă întreprindere financiară românească, care a convocat deja adunarea generală de constituire pe 2 Iunie a. c.

„Sămănătorul” tovărășie agricolă pe acții ce s'a înființat de curând în Gherla; se ocupă cu cumpărarea de mașini și unelte agricole, semințe, altoi de pomi și vie etc. pentru membrii săi și pentru nemembri.

— **Baluri și dineuri.** Balurile și dineurile date de înalta societate din Budapesta s'au ținut lanț și săptămâna trecută.

Duminecă a dat un bal contele Csekonicz Endre.

Luni a dat un bal, tot în Park-Klub, Mocsonyi Antal, «o rudă a răposatului ministru de agricultură contele Bethlen András, cel mai nou proprietar de cai de curse» (— așa scriu ziarele maghiare). A fost un diner superb; iar după diner bal, care a durat până la orele 7 dimineața.

Marți o urmat contele Nákó Sándor, Miercuri ministrul Jekelfalussy, Joi clubul «Polo», Vineri contele Szapáry Pál, Sâmbătă baronul Vécsey László...

Duminecă seara un muncitor a sărit de pe podul Elisabeta în Dunăre. Trecătorii l-au putut însă scăpa. Dus la secție, a mărturisit, că de trei zile n'a mâncat nimic...

— **Alcoolismul în România.** Alcoolismul crește într'un mod înspăimântător. Iată în privința aceasta, statistica lunii Aprilie:

Incasările spirtoase pe luna Aprilie a. c. au fost de 1.087.868 lei 10 b. la spirt. Față de 637.958 lei 40 b. din luna corespunzătoare a anului trecut, rezultă un plus de 759.879 lei 70 b.

La bere s'a încasat 247.709 lei 30 b. cu un plus de 73631 lei 8 față de luna corespunzătoare din anul trecut când s'a încasat 174.077 lei 50 b.

— **Pescari de contrabandă.** În noaptea de 14—15 Aprilie, patrula de grăniceri români a zărit, pe când patrula spre Turnu-Severin, 3 bărci cu sârbi ce pescuiau în apele române. Somându-i a trage și debarca la mal pentru a-i cerceta, nu s'au supus și au căutat a fugi peste Dunăre în Serbia. Atunci s'a făcut uz de arme, rănind pe supusul Sandu Gorun; tovarășul său Florea Simion a tras la mal și s'a predat. Rănitul a fost internat în spitalul din T.-Severn, iar celalalt a fost predat parchetului Mehedinți pentru delictul că a pescuit în apele române și în neregulă. Delicvenții sunt din Racova (Serbia). Celelalte 2 bărci au putut scăpa.

Economie.

Bursa de efecte. Situația bursei e liniștită. Circulația e cât se poate de minunată.

Feriile de vară s'au început deja. Speculații sunt foarte rezervați.

Știrile din străinătate în săptămâna trecută s'au schimbat în continu.

Bursele de efecte din America au fost influențate de agitațiunile observate la bursele de cereale.

În Paris bursa, — în urma căderii cursului rentei franceze — e indispusă.

Noua dare asupra rentelor, probabil va intra cât de curând în viață.

În Berlin greva în industrie de arhitectură și situația precară a pieței de bani n'au fost favorabile pentru speculație.

În Viena căderea cursului lozurilor turcești — a indispus bursa, deoarece o mulțime de speculanți mici au avut pierderi mari:

La noi în tot cursul săptămânei bursa a fost indispusă, speculanții rezervați.

Unii însă folosindu-se de urcarea prețurilor cerealelor au speculat „à la baisse”, în speranța că în urma „hausse”-i dela bursa de cereale mai mulți vor vinde, decât cumpăra hârtii de valoare.

În târgul efectiv spre sfârșitul săptămânei circulația a devenit mai animată.

Valorile locale favorizate de speculație s'au vândut cu prețuri mai bune.

Cursurile rentelor s'au urcat puțin. Valutele nu s'au schimbat.

La încheierea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac	— 660-50
„ „ ung. a.	— 762 —
„ băncei de escompt a.	— 498 —
„ soc. căilor ferate austro ung.	— 677-25
Renta ung. de aur 4 proc. vinde	— 112.25
„ „ coroane 4 „ „	— 94-50
„ austr. de aur 4 „ „	— 117-10
„ „ coroane 4 „ „	— 98-90
Scrisuri fonciare „Albina”	— 101 —
Napoleon d'or (20 franci aur)	— 19-17
20 mărci germane, aur —	— 23-57
Galbeni austriaci și ungurești	— 11-43
Bilete germane 100 mărci	— 117-95
„ franceze 100 franci	— 96 —
„ italiene 100 lire	— 95-65
„ române 100 lei	— 95 —
Ruble rusești de hârtie	— 2-53

Piața din Budapesta.

L

Cereale.

Grâu, maja metrică., frumos	. 21 cor. 20 fil.
„ „ „ „ mijlociu	. 20 cor. 30 fil.
„ „ „ „ mai slab	. 19 cor. 40 fil.
Săcză, maja m. dela	15 cor. — fil. — 16.40
Orz.	„ „ „ 14 cor. 15 fil. — 14.70
Cucuruz nou	„ 12 cor. 05 fil. — 12.25
Ovăs,	„ „ „ 15 cor. 95 fil. — 16.60

II.

Producte.

— Prețurile sunt socotite după 100 kilogr. și în bani gata. —

Unsoare de porc, dela	153 cor. — 154 cor.
Slănină,	. . . „ 128 cor. — 136 cor.
Cartofi,	. . . „ 3 cor. 20 fil. — 5.20

Spirt, „ 48.— cor, — 48.50
--------	----------------------------

III.

Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch),

(Prima calitate ungară).

Bătrâni	. . . — — — fileri kilogramul
Tineri	. . . 141—142 fileri kilogramul

Redactor responsabil:

VASILE MACREA.

A. RAZA

croitor,

anunță că și-a deschis atelier

în Budapesta, V. Strada Nádor 28

... vis-à-vis de palatul bursei ...

Il recomandăm pe dl A. Raza, care este Italian și a avut mai înainte atelier în București, atențiunei și sprijinului P. T. Public Român.

Calfă

află aplicare îndată în prăvălia de spețerie, fererie și coloniale alui

Ioan Cutean,

1—2
Hunyadm.

comerciant.
Brad.

Candidat de avocat.

Subscrisul am lipsă de un *candidat de avocat* cu praxă foarte bună, capabil a conduce cancelaria, lucrând și în cauze mai complicate independent.

De sine înțeles în limba maghiară are se concepție fluid și s'o posedă deplin și în graiu viu. — Locul se poate ocupa pe lângă condițiuni favorabile — imediat.

Dr. Mátyás Lázár, adv.

1—3. Sibiu, str. Urezului Nr. 11.

Tip. «Poporul Român», István-ut 11.

Cancelaria arhitectului

I. NIGA

ARAD, STRADA ARCHIDUCELE IOSIF NUM. 1.

Telefon 275.

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, ca specialist în ritul nostru oriental, edifică și restaurează biserici în mod artistic, trimite schițe și proiecte de spese gratuit.